

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

REDACTIE: R. Geurts, Echt. Dr W. Minis-van de Geyn, Maastricht, C. Willemse, Eygelsheven. **Hoofdredacteur:** Dr. E. M. Kruytzer, Bosquetplein 7, Maastricht.

Voorzitter van het Natuurhistorisch Genootschap:
C. Willemse, Eygelsheven.

Secretaris: Dr E. M. Kruytzer, Bosquetplein 7, Maastricht.
Penningmeester: P. Wassenberg, Hertogsingel 87 A, giro 125366 t.n.v. Natuurhistorisch Genootschap, Maastricht.

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7, Maastricht. Tel. K 4400—4174.

Lidmaatschap f 5.00 per jaar. Het Maandblad wordt aan alle leden gratis toegezonden. Prijs voor niet-leden f 7,50 per jaar. Afzonderlijke nummers voor niet-leden f 1,50, voor leden f 1,00. Auteursrechten voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging van de maandvergaderingen, blz. 97. — Verslag van de maandvergaderingen, blz. 97. — Dr J. Hofker. Foraminifera from the Cretaceous of Southern Limburg, Netherlands. XXI. blz. 99. — Dr J. E. Schulte. Erich Wasmann S.J. en August Forel, blz. 111. — Dr H. J. J. Terhal. Erich Wasmann S.J. V., blz. 112. — Boekbespreking, blz. 115. — Uit eigen kring, blz. 116.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN.

Te Maastricht op woensdag 7 november,
om 19 uur in het museum.

Te Heerlen op woensdag 14 november,
om 19 uur in de R.K.H.B.S.

Te Maastricht op woensdag 12 december,
(dus niet op de eerste woensdag), om
19 uur in het museum.

Te Heerlen op woensdag 19 december,
(dus niet de tweede woensdag), om 19
uur in de R.K.H.B.S.

Dokter Willemse zal spreken over:
*De phasentheorie van Uvarov bij
rechtvleugelige insecten.*

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN.

te Maastricht, op woensdag 5 september 1956.

De waarnemende voorzitter, de heer Van Rummelen, heet allen welkom en deelt mede, dat zo juist verschenen is Reeks VIII (1955) van de Publicaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Deze omvangrijke publicatie (225 blz.) is geheel van de hand van onze voorzitter, de heer C. Willemse en

draagt tot titel „Synopsis of the Acridoidea of the Indo-Malayan and adjacent regions (Insecta, Orthoptera)”. Met dit werk is het eerste gedeelte van deze belangrijke studie voltooid, waarvan het tweede gedeelte het volgend jaar zal verschijnen. Verder heeft de voorzitter een partijtje beenderen meegebracht uit een veen nabij de schacht IV Emma-Maurits te Schinnen, nl. een schedelfragment, afkomstig van een oud individu van *Bos taurus* L., terwijl de linker bekkenhelft afkomstig is van *Equus caballus* L., waartoe naar alle waarschijnlijkheid ook behoren de doornuitsteeksels van de rugwervels en de ribfragmenten (det. Dr D. A. Hooijer, Leiden).

De heer Onstenk schenkt aan het museum twee larven van de vuursalamander, *Salandrina maculosa* Laur., gevangen door de heer v.d. Gughten in de buurt van Geulle. De heer Hensels laat zien een mooie grote gal op de elegantier (Bemelerberg), veroorzaakt door de galwesp *Rhodites rosae* L.

De heer Kruytzer deelt mede, dat de Provinciale Staten in de zomerezitting van dit jaar het jaarlijks subsidie voor het Genootschap aanzienlijk hebben verhoogd. Wij zijn de Bestuurders van ons gewest zeer erkentelijk voor deze belangrijke steun en de waardering van ons werk. Een hartelijk applaus onderstreept deze woorden. Daarna vertelt de heer Kruytzer het een en ander over de plannen en voorbereidende werkzaamheden van de in het laatste maandblad aangekondigde insectententoonstel-

ling.*) Dan laat spreker een mergelblok zien, waarin zich bevindt een gedeelte van de twee kleppen van *Pinna cretacea*. Dit stuk is afkomstig uit het westelijk deel van de St. Pietersberg en geschonken door de heer Wolderdorp. Van de heer van Heurn uit Wilp heeft het museum ontvangen een drietal onontwarbare kluwens van een lintworm (*Taenia crassicolis*), terwijl de heer Marquet het museum verrijkt heeft met twee vissen van bijzondere grootte, nl. een barbeel van ongeveer 80 cm uit de Maas bij Geulle en een spiegelkarper van 60 cm uit de Geul bij Geulem. Tenslotte laat spr. zien een partijtje kevers, die hij ontvangen heeft van de heer Jekendrup en waaronder zich enkele vrij zeldzame exemplaren bevinden, o.a. *Lacophilus variegatus* Germ. (Horn), *Agabus affinis* Payk. (Heijthuisen), *Agabus striolatus* Gyllh. (Heijth.), *Acilius canaliculatus* Nicolai (Heijth.) en *Haliphys amoenus* Oliv.

De heer Nulens doet mededeling van een vogelwaarneming, hem medegedeeld door een grenscommies. In april van dit jaar werd op de Mescherberg een waterral (*Rallus aquaticus*) aangevallen door een wezel. Het ernstig gewonde dier werd opgezonden naar Artis, waar het verzorgd werd en helemaal herstelde. Br. Marinus wijst op een mooi terreintje met plasjes, gelegen tussen het vroeger bestaand hebbende riviertje de Ur en Urmond. Het volgende jaar zal dit terrein wel helemaal verdwenen zijn. De Voorzitter zegt dat men het verdwijnen van de Ur en haar bronnen aan de hand van oudere kaarten kan volgen.

De heer P. Kemp deelt het volgende mede: De Nachtzwaluw op trek overdag op 26 aug. 1956 te c.a. 8.15 u.

Toen ik zondag weer bij de spreuwen-slaapplaats te Limmel was, sprak mij de persoon aan, die daar de obstakel-lampen komt plaatsen bij het grondwerk, dat er langs de weg wordt uitgevoerd. Hij had onlangs nog eens met mij gesproken en wist dat ik daar kwam om vogelwaarnemingen te verrichten. Hij vertelde mij, dat hij zondag 26 aug. 1956, dus juist een week geleden, een sperwer gevangen had. De vogel was omstreeks 8.15 u. tegen de telefoondraden aan het begin van de weg naar de Beatrixhaven opgevlogen; was naar beneden gevallen en versuft blijven liggen. Hij had de vogel op-

*) Deze tentoonstelling is om technische redenen niet kunnen doorgaan.

geraapt en meegenomen naar een keet, die verderop staat; daar was de vogel gestorven. Hij had de vogel bewaard om hem mij te laten zien. Toen ik de dode vogel zag, merkte ik onmiddellijk, dat het geen sperwer, maar een nachtzwaluw was. De snavel, de poten en de lange vleugels waren goede kenmerken. Helaas verkeerde de dode vogel reeds in zo'n toestand, dat er wel niets meer mee te doen was.

Gezien het uur van de dag betrof het hier vermoedelijk een nachtzwaluw die op trek was. Trektijd half aug. tot in okt. Volgens de betreffende persoon kwam de vogel uit de richting Limmel en vloog dus ongeveer in N.W.-richting.

Nu heb ik eens in de literatuur gezocht wat er vermeld staat van trek van de nachtzwaluw overdag. Hierover is nu weinig te vinden. Witherby, The handbook of British birds, deel 2, p. 252, vermeldt alleen: „Migrates in flocks” zonder vermelding of dit 's nachts of overdag gebeurt. J. Fisher, Bird recognition 3, p. 64 schrijft: „Flyways little known, as migration nocturnal”. Maar gelukkig vertelt D. Seth-Smith, Birds of our country and of the dominions etc., p. 287: „On passage it may often be seen by day at sea.”

Deze waarneming lijkt mij dus wel een bewijs, dat de nachtzwaluw in incidentele gevallen ook overdag trekt, want 8.15 u., ruim 2½ uur na zonsopgang, is geen tijd voor de nachtzwaluw om nog op voedsel-jacht te zijn. De mogelijkheid, dat de vogel is opgejaagd kan in deze omgeving wel als uitgesloten worden beschouwd.

Rest nog te vermelden, dat er een sterke Z.W. wind stond en er meestal veel bewolking was.

Ook de heer Stevens heeft een zeer interessante mededeling. Op maandag 6 augustus zag ik voor voor 't eerst te Maastricht de Turkse tortel (*Streptopelia decaocto* Friv.). Er zaten twee duifjes hoog op de televisie-antenne bij de heer Knols in 't Aldenhofpark en nog een derde op de rand van de dakgoot. Niet minder dan acht stuks zaten er op 9 augustus op een andere televisie-antenne. Enkele dagen later was een van de vogels bezig nestmateriaal te verzamelen onder de bomen bij de berenkuil. Ook op een puinhoop bij de Jekerbrug verscheen ze geregeld. Zij bouwde haar nest in een lindebom op het kazerneterrein, op onbereikbare hoogte.